

Etsivän harrastustoiminnan kehittäminen Kempeleessä
harrastamisen Suomen malli

Takalahti, Mika

Opinnäytetyö

Lapin Ammattikorkeakoulu
Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma

2024

Koulutus
Tutkintonimike

Tekijä	Takalahti Mika	Vuosi	2024
Ohjaaja(t)	Tommi Haapakangas, Anna-Sofia Konttaniemi		
Toimeksiantaja	Kempeleen kunta		
Työn nimi	Etsivän harrastustoiminnan kehittäminen Kempeleessä, harrastamisen Suomen malli		
Sivumäärä	39 + 1		

Tämän päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön aiheena oli etsivän harrastustoiminnan kehittäminen Kempeleessä harrastamisen Suomen mallin mukaisesti. Päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön tavoite oli etsivän harrastustoiminnan kehittäminen Kempeleen kunnassa lukuvuonna 2023–2024. Kempeleessä harrastamisen Suomen mallia toteutettiin nimellä Akatemia Action. Toimintaa tarkasteltiin Akatemia Actionin koordinaattorin työn näkökulmasta.

Päiväkirjaraportoinnin teoreettisena pohjana käytettiin Double Diamond -mallia. Se toimi suunnitteluprosessin kehyksenä, joka sisälsi neljä eri vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa selvitettiin kohderyhmä ja pyrittiin ymmärtämään ongelmaa tarkemmin. Toisessa ja kolmannessa vaiheessa määritettiin aiheen ongelmat tarkemmin ja kehitettiin toteutettavia ja testattavia ideoita ja ratkaisuja. Viimeisessä vaiheessa ideat ja ratkaisut toteutettiin käytännön työssä.

Opinnäytetyön tekijä työskenteli Akatemia Actionin koordinaattorina, jonka tehtävänä oli suunnitella ja toteuttaa Akatemia Actionin harrastustoiminta koko lukuvuodelle sekä toimia myös harrastusten ohjaajana jokaisella koululla viikon aikana. Koordinaattorin vastuualueena oli myös kehittää etsivän harrastustoiminnan malli Kempeleen kunnassa.

Avainsanat	Harrastaminen, etsivä nuorisotyö, liikuntaharrastus, lapset, nuoret
------------	---

Koulutus
Tutkintonimike

Author	Mika Takalahti	Year	2024
Supervisor(s)	Tommi Haapakangas, Anna-Sofia Konttaniemi		
Commissioned by	Kempeleen kunta		
Title	Developing outreach leisure activities in Kempele, Finnish model for leisure activities		
Number of pages	39 + 1		

The topic of this diary-based thesis was to develop outreach leisure activities in Kempele according to Finnish model for leisure activities. The purpose of this diary-based thesis was to develop outreach leisure activities in Kempele in academic year 2023–2024. Finnish model for leisure activities was implemented as Akatemia Action. The action was examined by the work of Akatemia Action coordinator.

The theory part of this thesis is based on Double Diamond -model. Double Diamond -model was the frame of planning process, which included four phases. In the first phase the target audience was determined and main task was to understand the problem better. In second phase the problem of thesis was quantified further. The purpose of the third phase was to develop implementable and testable ideas and solutions. In fourth and final phase ideas and solutions were implemented in practice.

The author of this thesis worked as Akatemia Action coordinator, which main task was to plan and implement Akatemia Action leisure activities for whole academic year. Coordinator also worked as an instructor of leisure activities in every school during weeks. Coordinator's responsibility was to develop outreach leisure activity model in municipality of Kempele.

Keywords Hobby, outreach youth work, physical hobbies, children, young people

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NYKYTILANTEEN KUVAUS	7
2.1 Harrastamisen Suomen malli Kempeleessä	7
2.1.1 Harrastamisen Suomen malli	7
2.1.2 Kempeleen Kunta	7
2.1.3 Kempele Akatemia	8
2.1.4 Akatemia Action	8
2.1.5 Akatemia Action Koordinaattori	9
2.2 Sidosryhmät työpaikalla	11
3 ETSIVÄN HARRASTUSTOIMINNAN KEHITTÄMINEN, HARRASTAMISEN SUOMEN MALLI	15
3.1 Etsivä nuorisotyö	15
3.2 Harrastustoiminta ja sen kehittäminen	18
3.2.1 Liikuntaharrastuksen merkitys	18
3.2.2 Liikuntaharrastamisen nykytila	19
4 ETSIVÄN HARRASTUSTOIMINNAN KEHITTÄMINEN PÄIVÄKIRJARAPORTOINNILLA	20
4.1 Päiväkirja aineistokeruu menetelmänä	20
4.2 Fenomenologinen tutkimusstrategia	21
4.3 Päiväkirjaraportointi	21
5 ETSIVÄN HARRASTUSTOIMINNAN TOTEUTTAMINEN KEMPELEESSÄ 2023–2024	24
5.1 Kohderyhmän selvittäminen ja ongelman ymmärtäminen	24
5.2 Tavoitteiden määrittely	25
5.3 Ideoiden ja ratkaisujen toteutus ja testaus	26
5.4 Käytännön toteutukset	28
6 POHDINTA	34
LÄHTEET	38
LIITTEET	40

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ja toteuttaa etsivää harrastustoimintaa harrastamisen Suomen mallissa Kempeleessä. Harrastustoiminnan järjestämistä toteutetaan Akatemia Action nimisenä, jossa toimintaa koordinoidaan Kempeleen vapaa-ajan palveluiden, Kempele Akatemian, toimesta. Etsivä harrastustoiminta on toimintaa, jonka avulla pyritään löytämään vielä harrastamattomille, harrastusta kaipaaville lapsille ja nuorille mieluisa harrastus (Laimi, Pusa, Rajala & Stenvall 2023).

Harrastamisen Suomen mallin tavoitteena on tukea lasten ja nuorten hyvinvointia mahdollistamalla jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastuskoulupäivän yhteydessä. Harrastustarjonta valitaan lasten ja nuorten toiveiden mukaan. (harrastamisen Suomen malli 2024.) Akatemia Action järjestää harrastuksia kaikilla viidellä Kempeleen koululla koulupäivää ennen ja sen jälkeen.

Etsivän harrastustoiminnan suunnittelijana ja toteuttajana sekä tämän opinnäytetyön tekijänä toimii Akatemia Actionin koordinaattori. Opinnäytetyössä seurataan lukuvuonna 2023–2024 järjestettyä Akatemia Action harrastustoiminnan toteuttamista koordinaattorin näkökulmasta syksyllä 2023. Koordinaattorin pitämän työpäiväkirjan merkintöjen kautta analysoidaan etsivän harrastustoiminnan toteuttamista ja onnistumista. Työpäiväkirjaa on kirjoitettu 1.8.2023–3.11.2023, josta on koostettu etsivän harrastustoiminnan järjestämisen eteneminen Double Diamond -mallin mukaisesti. Mallin myötä päiväkirjaraportoinnissa edetään ongelman ymmärtämisen ja tarpeiden tunnistamisen kautta suunnittelu-, kehittämis- ja toteutusvaiheeseen.

Mielekäs ja monipuolinen harrastustarjonta perustuu Kempeleen koululaisille tehtyihin harrastustoivekyselyihin vuoden 2022 aikana. Etsivän harrastustoimintaa toteuttaessa koordinaattorin jalkautuminen koulun arkeen oli ensisijaisen tärkeää. Tutustuminen koulujen henkilökuntaan sekä oppilaisiin, harrastustarjonnasta tiedottaminen ja viestiminen oppilaille sekä heidän vanhemmilleen nousivat keskiöön toimintaa toteuttaessa.

Kehittämistyössä pyritään löytämään Kempeleeseen sopivia toimintamalleja etsivään harrastustoimintaan tuleville vuosille. Jotta toimintaa voidaan edelleen kehittää, on järjestettävä koululaisille, heidän vanhemmilleen sekä koulujen henkilökunnalle kyselyt, joiden vastausten kautta saadaan lisää tietoa siitä, miten etsivää harrastustoimintaa tulisi viedä eteenpäin.

2 NYKYTILANTEEN KUVAUS

2.1 Harrastamisen Suomen malli Kempeleessä

Kempeleen kunta on ollut mukana toteuttamassa harrastamisen Suomen mallia jo pilottivaiheesta, kevästä 2021, saakka. Kempeleessä harrastamisen Suomen malli tunnetaan nimellä Akatemia Action, jonka harrastustoiminnassa ovat mukana kaikki viisi Kempeleen koulua. Kirkonkylän, Linnakankaan ja Ylikylän koulut ovat noin 900 oppilaan kokoisia yhtenäiskouluja ja Ketolanperän sekä Santamäen koulut noin 150 oppilaan kouluja, joista löytyy 1.–4.-luokat.

2.1.1 Harrastamisen Suomen malli

Harrastamisen Suomen mallin tavoitteena on tukea lasten ja nuorten hyvinvointia mahdollistamalla jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastuskoulupäivän yhteydessä. Harrastustarjonta valitaan lasten ja nuorten toiveiden mukaan. Toimintamalli suunnitellaan, rakennetaan ja kokeillaan yhdessä harrastuksia tuottavien tahojen kanssa. Lukuvuonna 2023–2024 toimintaa järjestetään 262 kunnan alueella perusopetuksen oppilaille. (harrastamisen Suomen malli 2024.)

Pilottikaudella 1.1.–5.6.2021 harrastustoimintaa järjestettiin perusopetuksen vuosiluokkien 1.–9. sekä lisäopetuksen oppilaille 117 kunnassa ympäri maata. Toiminta on laajentunut nopeasti kattamaan lähes koko Manner-Suomen ja lukuvuonna 2023–2024 toimintaa järjestetään 262 kunnan alueella. Kohderyhmänä ovat perusopetuksen vuosiluokkien 1–9 oppilaat. Tavoitteena on juurruttaa harrastamisen Suomen malli pysyväksi toimintatavaksi kunnissa. (harrastamisen Suomen malli 2024.)

2.1.2 Kempeleen Kunta

Kempele on vajaan 20 000 asukkaan kunta Pohjois-Pohjanmaalla, noin 15 kilometriä Oulusta etelään. Kempele-sopimuksen (Kuva 1) visiossa tärkeimpiä arvoja ovat rohkeus, turvallisuus, vastuullisuus ja yhteisöllisyys sekä päämäärinä kestävästi kasvava, hyvinvoiva ja aktivoiva, kasvua ja oppimista tukeva sekä vakaata ja palveleva.

Kuva 1. Kuntastrategia: Kempele-sopimus (Kempeleen Kunta 2022).

2.1.3 Kempele Akatemia

Kempeleen kunnan vapaa-ajan palvelut ovat Kempele Akatemian alaisuudessa sisältäen nuoris- ja liikuntapalveluiden, kirjaston, kulttuurin sekä Kempele-opiston toiminnan. Kempele Akatemian työntekijöiden toimitilat ovat Honkasessa, lähellä Ylikylän yhtenäiskoulua. Rakennuksessa työskentelevät Kempele Akatemian johtaja, liikunta- ja nuorisopalvelut ja Kempele-opisto ja sieltä löytyvät toimitilojen lisäksi ompelu-, keramiikka- ja kuvataideluokat sekä nuorisotilat, jonka yhteydessä on pieni liikuntasali. Näitä kaikkia tiloja pystytään hyödyntämään Akatemia Actionin harrastusryhmille.

2.1.4 Akademia Action

Kempeleessä harrastamisen Suomen mallia toteutetaan nimellä Akatemia Action. Toimintaa organisoidaan ja koordinoidaan Kempele Akatemian toimesta. Akatemia Actionin tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa liikunta- ja harrastustoimintaa kempeleläisille lapsille ja nuorille. Koko lukuvuoden kestävien Akatemia Action harrastusryhmien toiminta järjestetään elokuun lopusta toukokuun loppuun. Harrastuksia järjestetään aamuisin ennen koulupäivän alkua ja suurin osa

iltapäivisin koulupäivän päätyttyä. Harrastusten vuosittainen määrä riippuu kokonaisbudjetista ja Kempeleessä on pystytty järjestämään noin 80–100 harrastusryhmää viikossa lukuvuosien 2021–2024 aikana. Akatemia Actionin toiminnasta vastaa palkattu hankekoordinaattori.

Akatemia Actionin toiminnoissa käytetään Hellewi-järjestelmää, johon luodaan kaikki harrastusryhmät. Ilmoittautuminen sekä viestintä tapahtuvat Hellewi-järjestelmän kautta. Hellewiin merkitään myös harrastuksiin osallistuneet päiväkirjaan. Harrastusten mainostaminen tapahtuu Wilman kautta, Kempeleen kunnan nettisivuilla, Instagramissa sekä Kempeleen kuntatiedotteen kautta.

2.1.5 Akatemia Action Koordinaattori

Akatemia Actionin koordinaattorin tehtävänä on suunnitella ja toteuttaa Akatemia Actionin harrastustoiminta koko lukuvuodelle sekä toimia myös harrastusten ohjaajana jokaisella koululla viikon aikana. Lisäksi koordinaattorin tehtäviin kuuluu ohjausryhmän koolle kutsuminen, harrastusten valinta koululaiskyselyiden pohjalta, ohjaajien etsiminen ja valinta, harrastuksista tiedottaminen ja markkinointi, etsivän harrastustoiminnan suunnittelu ja toteutus, koululaisten harrastuskyselyiden sekä hankehakemuksen ja loppuraportoinnin tekeminen. Koordinaattorin tehtävät voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen: toimet elokuussa ennen harrastusten alkamista, toimistotyöt syyskuusta toukokuun sekä ohjaajana toimiminen syyskuusta toukokuuhun.

Työt alkavat elokuun alussa, jolloin valitaan koko lukuvuoden kestävä harrastustarjonta ja etsitään sekä valitaan harrastusten ohjaajat. Ohjaajille pidetään ennen harrastusten alkua aloitusinfo, jossa käydään läpi toimintakäsikirja. Toimintakäsikirja sisältää ohjeistukset harrastusten järjestämisestä, yleiset toimintaperiaatteet ja -tavat, Hellewin päiväkirjan käyttö sekä toimintaohjeet loukkaantumistilanteissa.

Yhdessä koulujen rehtoreiden kanssa etsitään kouluilla järjestettävien harrastusten tilat ja yhteensovitetään ne koululaisten lukujärjestysten kanssa sopiviin ajankohtiin. Samalla valitaan myös jokaisella koululla toimivat koulujen Akatemia Action yhteyshenkilöt. Kaikkia harrastuksia ei pystytä järjestämään koulujen tiloissa, joten yritysten kanssa pitää sopia yhteistyöstä sekä tilojen käytön kustannuksista.

Harrastusten mainostaminen tapahtuu koulukiertueilla, seinäjulisteissa, koulujen infoTV:ssä, kuntatiedotteessa sekä Wilman kautta oppilaille ja vanhemmille lähetettävien viestein.

Koordinaattori toimii syyskuusta toukokuuhun 14 harrastusryhmän ohjaajana viikon aikana. Alla olevassa kuvassa (kuva 2) kuvataan koordinaattorin viikkokalenteri, jossa toimistotyöajat on merkitty sinisellä. Viikon työajasta on käytettävissä noin 17,5 tuntia koordinaattiotyöhön.

Kuva 2. Koordinaattorin viikkokalenteri

KOORDINAATTORIN VIIKKOKALENTERI				
MAANANTAI	TIISTAI	KESKIVIIKKO	TORSTAI	PERJANTAI
KEMPELE AKATEMIA klo 8.00-12.30 Toimistotyöt KETOLANPERÄN KOULU klo 13.10-14.10 Liikuntaleikki Action <ul style="list-style-type: none"> • liikuntasali • 1.-2.-luokkalaiset klo 14.10-15.10 Sirkus Action <ul style="list-style-type: none"> • liikuntasali • 1.-4.-luokkalaiset 	KIRKONKYLÄN KOULU klo 8.05-8.50 Liikuntaleikki Action <ul style="list-style-type: none"> • päiväkodinsali • 1.-2.-luokkalaiset klo 9.00-11.30 Toimistotyöt klo 12.05-13.05 Liikuntaleikki Action <ul style="list-style-type: none"> • lukion liikuntasali • 1.-2.-luokkalaiset klo 13.20-14.20 Löydä liikuntaharrastus Action <ul style="list-style-type: none"> • lukion liikuntasali • 3.-6.-luokkalaiset klo 14.30-15.30 Nuoris Action <ul style="list-style-type: none"> • Kempelehalli • 7.-9.-luokkalaiset 	KEMPELE AKATEMIA klo 8.00-12.30 Toimistotyöt YLIKYLÄN KOULU klo 13.15 - 14.00 Liikuntaleikki Action <ul style="list-style-type: none"> • Ulkona • 1.-2.-luokkalaiset klo 14.20 - 15.20 Löydä liikuntaharrastus Action <ul style="list-style-type: none"> • Kempele Akatemian sali • 3.-6.-luokkalaiset 	YLIKYLÄN KOULU klo 8.05 - 8.50 (ryhmä1) klo 9.05-9.50 (ryhmä2) Liikuntaleikki Action <ul style="list-style-type: none"> • Ulkona • 1.-2.-luokkalaiset KEMPELE AKATEMIA klo 10.00-12.30 Toimistotyöt LINNAKANKAAN KOULU klo 13.30 - 14.30 (ryhmä1) klo 14.30 - 15.30 (ryhmä2) Kiipeily Action <ul style="list-style-type: none"> • liikuntasali • 1.-3.-luokkalaiset 	KEMPELE AKATEMIA klo 8.00-11.30 Toimistotyöt SANTAMÄEN KOULU klo 12.15 - 13.15 Liikuntaleikki Action <ul style="list-style-type: none"> • Liikuntasali • 1.-2.-luokkalaiset klo 13.20 - 14.20 Liikuntaleikki Action <ul style="list-style-type: none"> • Liikuntasali • 3.-4.-luokkalaiset
 www.kempele.fi/akatemia-action				

Koordinaattiotyö sisältää kaikkien harrastusryhmien seuraamista ja yhteydenpitoa ryhmien ohjaajien sekä koulujen yhteyshenkilöiden kanssa. Koordinaattori seuraa harrastuksiin osallistujien käyntikertoja Hellewin päiväkirjamerkintöjen perusteella ja tiedottaa sähköposti- ja tekstiviestein muuttuvissa tilanteissa tai harrastuskertojen peruuntumisissa. Harrastajat tai heidän vanhempansa ilmoittavat koordinaattorille poissaoloista ja siitä, jos lapsi haluaa lopettaa harrastuksissa käymisen. Jos ryhmään tulee tilaa, varapaikoilta otetaan uusia harrastajia heidän tilalleen.

Harrastusten lukujärjestykset löytyvät Kempeleen kunnan nettisivuilta, joita koordinaattori ylläpitää ja päivittää Akatemia Actionin välilehdille. Tiedottamista tapahtuu myös Actionin Instagram-tilin kautta. Koordinaattori huolehtii, että ohjaajille maksetaan palkat kuukausittain.

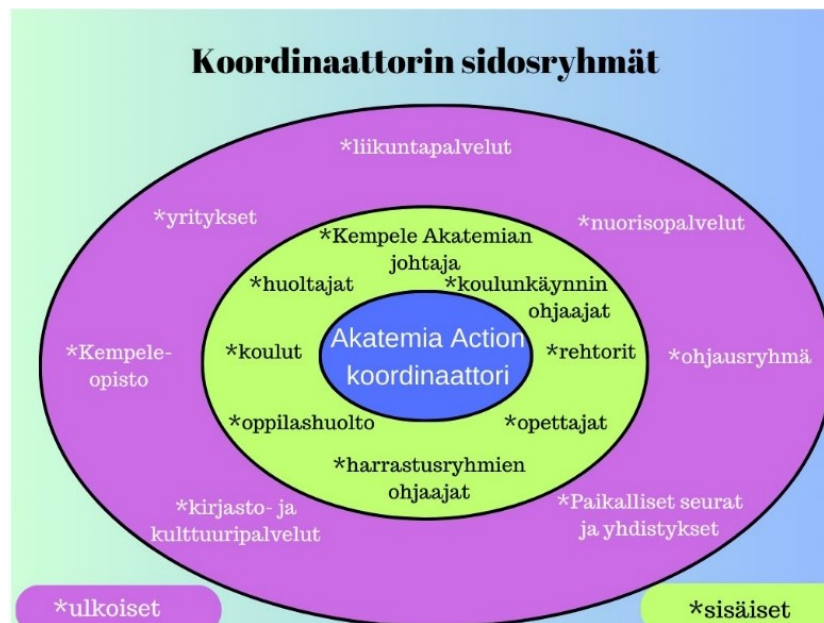
Akatemia Actionin harrastustoimintaa valvoo ohjausryhmä, joka kokoontuu kolme kertaa lukuvuoden aikana ja koordinaattori toimii näiden kokousten vetäjänä. Lisäksi koordinaattori kuuluu Kempele Akatemian johtoryhmään, joka kokoontuu kolmen viikon välein.

Harrastamisen Suomen mallin ohjeistuksiin kuuluu, että vain 20 % kokonaisbudjetista saa mennä koordinaatiokuluihin. Tästä syystä noin puolet koordinaattorin työajasta menee harrastuksia ohjattaessa. Koordinaattori toimii viikon aikana 14 liikuntaryhmän ohjaajana, joista suurin osa on 1.–2.-luokkalaisten Liikuntaleikki Action -nimisiä ryhmiä. Etsivään harrastustoimintaan painottuvia ryhmiä koordinaattori ohjaa kolmesti viikossa. Näistä kahdessa on ohjattavina 3.–6.-luokkalaisten sekä yhdessä 7.–9.-luokkalaisten. Ohjaustehtäviä koordinaattori pystyy tekemään aamuisin ja iltapäivisin.

2.2 Sidosryhmät työpaikalla

Akatemia Actionin toiminnassa tärkeitä yhteistyötahoja ovat koulut ja niiden henkilökunta, Kempele Akatemia, paikalliset urheiluseurat ja järjestöt sekä muut toimijat. Yhteistyötahot esitetty seuraavassa kuvassa (kuva 3).

Kuva 3. Akatemia Actionin sidosryhmät

2.2.1. Sisäiset sidosryhmät

Kempele Akatemian johtaja on Akatemia Action koordinaattorin suora esimies, joka valvoo ja hyväksyy lukuvuoden suunnitelmat. Johtaja allekirjoittaa kaikkien ohjaajien ja yhteistyötahojen kanssa tehdyt sopimukset. Akatemian johtaja ja Akatemia Actionin koordinaattori suunnittelevat yhdessä Akatemia Action koko lukuvuoden toiminnan suuntaviivat. Johtaja ja koordinaattori ovat vuorovaikutuksessa päivittäin.

Harrastusryhmien ohjaajat ovat tärkeimpiä toimijoita harrastustoiminnan järjestämisen onnistumisessa. Heiltä vaaditaan tietotaitoa ja osaamista niin erilaisten harrastusten järjestäjinä kuin lasten ja nuorten ohjaamisessa. Koordinaattori pitää yhteyttä harrastusten järjestäjiin viikoittain viestitellen tai puhelimella soittamalla. Ohjaajien tapaaminen lukuvuoden aikana on haastavaa, koska moni ohjaajista ei ole koulun henkilökuntaa vaan yksittäisiä harrastusten ohjaajia tai seuratoimijoita, jotka menevät kouluille vain järjestämään harrastuksia. Koska koordinaattorilla on iltapäivisin omia ohjattavia ryhmiä, hänellä ei ole aikaa seurata jokaisen harrastusryhmän päivittäistä toimintaa.

Koulut ja niiden tilat ovat keskeisessä roolissa harrastustoiminnan onnistumisen kannalta. Koulujen rehtoreiden kanssa katsotaan ja varataan elokuussa tilat suunnitelluille harrastuksille sekä valitaan koulujen yhteyshenkilöt, joiden kanssa

koordinaattori viestittelee ja keskustelee viikoittain koko lukuvuoden ajan. Jokaisella koululla on infoTV-näytöt, joihin koordinaattori voi lisätä materiaaleja suoraan omalta tietokoneeltaan. Koulujen seinille kiinnitetään useisiin paikkoihin Akatemia Action mainosjulisteita.

Koordinaattori on kutsuttuna koulujen oppilashuollon palavereihin, joissa kerrotaan etsivän harrastustoiminnan suunnitelmista ja jaetaan esite, josta käy ilmi toimintaohjeet lasten ja nuorten houkuttelemiseksi mukaan Akatemia Action harrastustoimintaan. Oppilashuollon palaverissa on edustettuina koulujen rehtorit tai apulaisrehtorit, koulupsykologit, -kuraattorit, -nuorisotyöntekijät, -valmentajat sekä -terveydenhoitajat. Tämän lisäksi oppilashuoltoon kuuluu myös opettajia, joilla on erilaisia vastuurooleja koululaisten hyvinvoinnin ja viihtyvyyden lisäämiseksi.

Oppilaiden huoltajien kanssa yhteydenpito on lähinnä tiedottamista molempiin suuntiin. Koordinaattori tiedottaa koulujen kautta Wilma-viestein Akatemia Actionin toiminnasta. Viesteissä kerrotaan, että tietoa löytyy Kempeleen kunnan nettisivujen kautta, mistä löytyy toimintaohjeet harrastuksiin ilmoittautumisesta. Kun oppilas ilmoitetaan ryhmään, saa hän Hellewin kautta viestin, milloin ja missä harrastus järjestetään sekä ohjeet siitä, että poissaoloista ja ryhmästä poisjäämisestä ilmoitetaan koordinaattorille puhelimitse tai sähköpostilla.

Koulujen opettajien ja koulunkäynninohjaajien kanssa nähdään ja jutustellaan silloin kun koordinaattori käy kouluilla ohjaus- tai markkinointikäynneillä. Moni 1.–2.-luokan oppilaista osallistuu koulun jälkeen iltapäiväkerhotoimintaan, joissa ohjaajina toimivat koulunkäynninohjaajat. Heidän kanssaan yhteydenpito ja yhteistyö on tiivistä. Opettajista vain murto-osan kanssa ollaan lukuvuoden aikana tekemisissä muutoin kuin markkinointikäynneillä.

2.2.2. Ulkoiset sidosryhmät

Kempele Akatemian toimistopalveluiden kautta ollaan tekemisissä päivittäin liikunta- ja nuorisopalveluiden sekä Kempele-opiston työntekijöiden kanssa. Heidän kanssaan vaihdetaan kuulumisia ja saadaan ideoita työntekoon liittyen. Suurin osa yhteistyöstä liittyy esimerkiksi Kempele Akatemian järjestämiin isompiin yleisötapauksiin, joita pidetään 3–4 lukuvuoden aikana. Suurin apu Kempele

Akatemialta tulee Kempele-opiston sihteereiden tekemästä työstä, sillä heidän kauttaan järjestetään Akatemia Actionin laskutus sekä ohjaajien palkanmaksu.

Koordinaattori kuuluu Kempele Akatemian johtoryhmään, joka kokoontuu kerran kolmessa viikossa suunnittelemaan tulevia toimintojaan. Muita johtoryhmän jäseniä ovat Kempele Akatemian johtaja, kirjasto- ja kulttuuripalveluiden johtaja, kirjastopalveluiden työntekijä, nuorisopalveluiden johtaja, hankekoordinaattori, erityisliikunnan koordinaattori, Kempele-opiston käsityön opettaja sekä virkistysuimala Zimmarin vastaava työntekijä. Johtoryhmä toimii koordinaattorin tukena päätöksenteossa ja työn suorittamisessa.

Paikallisten urheiluseurojen kanssa pidetään lukuvuoden aikana muutamia Kempele Akatemian järjestämiä seurailtoja, joissa tavataan aktiivisimpien seurojen edustajia. Nämä tapaamiset tapahtuvat pääasiallisesti ilta-aikaan. Akatemia Action on tehnyt harrastustoimintaa järjestettäessä yhteistyötä muutamien urheiluseurojen kanssa jo useamman vuoden ajan. Keväisin kartoitetaan urheiluseurojen mahdollisuutta järjestää Akatemia Actionin harrastuksia seuraavalle lukuvuodelle.

Kaikkia Akatemia Actionin harrastuksia ei voida järjestää koulujen tai kunnan tiloissa. Yhteistyötä on tehty jo useampi vuosi paikallisten kuntosalien sekä padel- ja keilahallin kanssa. Heidän tiloissaan järjestetään Akatemia Actionin harrastusryhmiä, joista maksetaan yhdessä sovittu korvaus. Näissä harrastuksissa yritykset ovat hienosti nähneet välillisen hyödyn, kun nuoret oppivat käyttämään heidän palveluitaan, heistä voi myöhemmin tulla maksavia asiakkaita. Siksi palvelut on saatu käyttöön kohtuullisin kustannuksin.

Akatemia Action ohjausryhmä kokoontuu kolme kertaa lukuvuoden aikana. Vaikka ohjausryhmän toiminnan voisi olettaa kuuluvan sisäisiin sidosryhmiin, sen toiminta ei ole kuitenkaan keskeistä Akatemia Actionin toiminnan kannalta. Kokouksista saadaan hyvin näkemyksiä ja palautteita monesta eri näkökannasta. Ohjausryhmässä ovat edustettuina nuorisovaltuusto, oppilasedustus, vanhempien edustus, kunnanvaltuusto, Kempele Akatemia sekä sivistysjohtaja. Ohjausryhmän kokouksissa linjataan seuraavan lukuvuoden askelmerkit ja seuraavien kokouksien aikana käydään läpi syyskauden ja kevätkauden tapahtumat.

3 ETSIVÄN HARRASTUSTOIMINNAN KEHITTÄMINEN, HARRASTAMISEN SUOMEN MALLI

3.1 Etsivä nuorisotyö

Nuorisolaki (2016/1285) määrittelee, että etsivän nuorisotyön tärkein tehtävä on tavoittaa tuen tarpeessa olevat nuoret ja etsiä heille sellaiset tuet ja palvelut, joilla edistetään nuoren itsenäistymistä, kasvua, osallisuutta yhteiskuntaan ja elämänhallintaa. Lisäksi tärkeä tehtävä on etsiä heille oikeanlainen pääsy koulutuksiin ja työmarkkinoille. Kaikki etsivä nuorisotyö perustuu nuoren osalta vapaaehtoisuuteen ja toiminta toteutetaan yhteistyössä nuoren kanssa. (Nuorisolaki 2016/1285.)

Kunnan järjestäessä nuorisotyötä tulee sen nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava henkilö, joka on kunnan viranhaltija tai kuntaan työsopimussuhteessa. Etsivällä nuorisotyöntekijällä tulee olla tehtävään riittävä koulutus ja kokemus nuorisotyöstä. Etsivää nuorisotyötä voivat järjestää yksi tai useampi kunta yhdessä. Etsivän nuorisotyön voi järjestää myös hankkimalla palvelu nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä. Tällöin kunnan vastuulla on se, että palvelut järjestetään lain mukaisesti. (Nuorisolaki 2016/1285.)

Etsivää nuorisotyötä on tehty jo 1960-luvulta lähtien. Tekemiset ovat kehittyneet vuosien saatossa, mutta työssä olevat peruseriaatteet ovat pysyneet samana. Lähtökohtana työhön ovat perushumaanisuus ja diakoninen näkökulma sekä ehkäisevä päihdetyö. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 15–16.) Etsivän työn peruslähtökohta on ihmiskäsitys, jonka mukaan jokainen ihminen on yhtä arvokas riippumatta hänen taustastansa, kohtalosta tai elämäntilanteesta. Jokaista ihmistä tulee kohdella ihmisarvoa kunnioittaen. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 20.)

Tarve etsivälle nuorisotyölle syntyi, kun yleisen palvelujärjestelmän ulkopuolelle jäi suuri joukko nuoria. Ensimmäiset kohderyhmät olivat jengitoiminnassa olevat nuoret sekä ehkäisevä päihdetyö. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 15–16.) Näille nuorille yhteinen piirre oli se, että he olivat syrjäytyneitä, marginaalissa olevia tai jollain tapaa ongelmaisia (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 15–16).

Etsivän nuorisotyön tavoitteena on löytää kontakti nuoren kanssa ja pyrkiä löytämään toimia, joilla voidaan auttaa nuorta (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 16). Etsivällä nuorisotyöllä halutaan luoda mahdollisuuksia heille, joilla niitä ei vielä ole. Etsivällä nuorisotyöllä pyritään vähentämään nuoren haittoja ja etsimään motivaatiota ja voimavaroja muuttamaan elämänsä haluamaansa suuntaan. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 22.) Etsivän nuorisotyön tavoitteena on sosiaalisesti vahvistuva nuori, joka kokee tulewansa nähdyksi, kuulluksi ja arvostetuksi. Sosiaalisesti vahvistuneella nuorella on ympärillään myönteinen ja turvallinen sosiaalinen verkosto ja hän tuntee kuuluvansa itselle tärkeisiin yhteisöihin. Sosiaalisesti vahvistuva nuori tunnistaa omat vahvuutensa ja kokee woivansa vaikuttaa elämänsä omien motivaatioidensa ja tavoitteidensa pohjalta. (Paananen, Piironen & Uustalo 2022, 8.)

Etsivä nuorisotyö aloitetaan pääsääntöisesti nuoren itsensä antamiin tietoihin perustuen sekä hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. Muissa tapauksissa etsivä nuorisotyö voidaan aloittaa muiden viranomaisten antamien tietojen perusteella. (Nuorisolaki 2016/1285.) Etsivä nuorisotyö alkaa sieltä, missä tavoiteltavat ihmiset ovat. Alkuun etsivä nuorisotyö alkoi katutyönä, mutta ympäristöjen ja paikkojen kehittyessä kohtaamisen paikoiksi ovat muodostuneet oppilaitokset, vankilat, internet sekä erilaiset palveluverkostot. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 23.) Nuoren kontaktointitapoja ovat esimerkiksi suorat yhteydenotot nuoreen soittamalla tai kotona vieraillemalla. Muita kontaktointitapoja voivat olla esimerkiksi tukipuhelimet tai järjestetyt tapahtumat. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 32.)

Etsivää nuorisotyötä tehdään Suomessa laajasti. Toimintaympäristöt voivat olla joko muutaman sadan asukkaan pieniä kuntia tai suurten kaupunkien keskustoja. Toimintaympäristönä voi toimia niin nuorisotyön toimitilat, julkiset tilat, kadut tai kahvilat, kulkuvälineet, palveluiden toimipisteet, oppilaitokset, luonto- ja leirikeskukset, digitaaliset alustat tai nuoren oma koti. (Paananen ym. 2022, 21.)

Etsivän nuorisotyön menetelmiä ovat muun muassa yksilöllinen tuki, ryhmätointa, kenttätö, palveluihin ohjaaminen, verkostoyhteistyö, työparityö, aikalisätoiminta, digitaalinen nuorisotyö tai prosessien seuranta. Yksilöllisen tuen avulla tutustutaan nuoreen ja kartoitetaan kokonaistilanne luottamusta rakentaen. Nuo-

relle tarjotaan keskustelutukea ja hänen elämänhallinnan tunnetta pyritään vahvistamaan. Ryhmätoimintaa käytetään yhteisöllisyyden ja sosiaalisten suhteiden luomiseen sekä yksinäisyyden lievittämiseen esimerkiksi pienryhmätoiminnan ja leirien muodossa. Kentälle jalkautuvassa työssä tavoitteena on mennä sinne missä nuoret ovat ja luoda kontakteja heihin. Näitä ovat esimerkiksi oppilaitosvierailut sekä jalkautuminen nuorten ajanviettopaikkoihin. (Paananen ym. 2022, 25.)

Palveluihin ohjaamisella tarkoitetaan sitä, että nuori ohjataan tarvitsemiensa palveluiden, toiminnan tai tiedon äärelle. Lisäksi viranomaispäätösten sekä nuoren oikeuksien ja velvollisuuksien tulkitseminen kuuluu tähän menetelmään. Verkostoyhteistyöhön kuuluu viranomaisilmoitukset nuoresta. Monialaisen verkostoyhteistyön avulla nuorelle luodaan juuri hänen tarvitsema palveluverkosto oikeita ammattilaisia hyödyntäen. Työparityössä nuoret kohdataan pareittain, minkä tavoitteena on nuoren tilanteen edistäminen. Etsivällä on tällöin nimetty työpari esimerkiksi muista etsivistä tai monialaisesta verkostosta. Aikalisätoiminnassa etsivän nuorisotyön tukea tarjotaan kutsunnoilla kaikille kutsuntaiässä oleville nuorille miehille sekä kaikille varusmies- ja siviilipalvelusikäisille, joiden ase- tai siviilipalvelus keskeytyy. Digitaalisessa nuorisotyössä hyödynnetään sosiaalista mediaa ja tehdään nuorisotyötä näkyväksi. Nuoria kohdataan verkossa pelien ja verkkoyhteisöjen parissa ja digitaalisia ympäristöjä käytetään apuna ohjauksessa. (Paananen ym. 2022, 25.)

Etsivä nuorisotyö on erittäin vaativaa. Asiakkaiden elämäntilanteet asettavat työntekijälle laajat osaamisvaatimukset. Kuten nuorisolaissa (2016/1285) mainittiin, tulee työntekijällä olla riittävä koulutus ja kokemus työn hoitamiseen. Riittävä koulutus on esimerkiksi nuoriso- ja sosiaalityön, yhteisöpedagogian, erityisopeutuksen, sairaanhoidon, psykologian koulutukset. Riittävällä kokemuksella tarkoitetaan vähintään vuoden mittaista kokemusta nuorten parissa työskentelystä. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 36.) Koulutuksen ja kokemuksen lisäksi omalla persoonalla on vahva rooli tekemisessä. Työntekijän tulee olla ulospäinsuuntautunut, rohkea sekä hyvällä itsetunnolla varustettu. Etsivän nuorisotyön ammattilaisen tulee itse asettautua esille ja jutella ihmisten kanssa. Hänellä tulee olla kykyä heittäytyä tilanteeseen ja kohdata tilanteessa oleva ihminen oikealla tavalla. Et-

sivän nuorisotyön ammattilaisen tulee valmistautua jatkuvaan torjuntaan, testailuun, hylkäämiseen sekä ristiriitoihin niin nuorten kuin viranomaistahojen puolelta. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 40.)

3.2 Harrastustoiminta ja sen kehittäminen

Harrastamisella viitataan vapaaehtoiseen toimintaan, joka on mielenkiintoista, kiinnostavaa ja säännöllistä. Harrastaa voi yksin tai ryhmässä ja se voi olla ohjattua tai omatoimista. (harrastamisen Suomen malli 2022.)

Liikunta on yksi suosituimmista harrastuksista. Valtionhallinto edistää liikunnan harrastamista erilaisin linjauksin, toimenpitein ja rahoituksin. Harrastustoiminnan järjestäjistä merkittävimpiä ovat kunnat, yritykset sekä kolmas sektori. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024.)

3.2.1 Liikuntaharrastuksen merkitys

Liikuntalaki (2015/390) on asettanut tavoitteet liikunnalliselle elämäntavan edistämiseksi. Tavoitteena on eri väestöryhmien liikkumisen ja harrastamisen mahdollisuuksien edistäminen, mikä edistää väestön hyvinvointia, terveyttä, fyysistä toimintakykyä sekä lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Lähtökohtana tavoitteelle ovat tasa-arvo sukupuolten välillä, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön kunnioitus ja kestävä kehitys. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut kansallisia suosituksia fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan lisäämiseksi eri ikä- ja väestöryhmille sekä liikunnan ja terveysalojen ammattilaisille. Suosituksilla viestitään suositeltavan liikunnan määräästä, laadusta ja tehosta. Suosituksia käytetään väestön terveys- ja liikuntakäyttäytymisen sekä liikunnanedistämistoimien onnistumien seuraamiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön tavoitteena on lisätä mahdollisuuksia lasten ja nuorten liikunnan harrastamiseen sekä matalan kynnyksen liikuntaharrastukseen. Harrastamisen strategiassa pääpaino on koulupäivän yhteydessä tapahtuvan harrastamisen lisääminen sekä niiden lasten ja nuorten tavoittaminen, joilla

ei ole muutoin mahdollisuutta mielekkääseen harrastamiseen. Harrastamisen tulee olla mahdollista kaikille lapsille ja nuorille. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024.)

3.2.2 Liikuntaharrastamisen nykytila

Suomen Olympiakomitean tekemän julkaisun (2023) mukaan lasten ja nuorten elämän haasteet asettavat erilaisia haasteita harrastamiselle. Näitä haasteita ovat sosiaaliset ongelmat, arjen hallinta, alentunut toimintakyky ja liikunta. Lasten ja nuorten sosiaalisia ongelmia ovat heikot tunne- ja vuorovaikutustaidot, väkivalta, kiusaaminen ja syrjäytyminen. Tunteet puretaan sosiaalisessa mediassa. Arjen hallinnan haasteita ovat mobiililaitteiden yleistyminen, sosiaalinen media ja suorittamisen kulttuuri. Arkirytmii niin ravinnon kuin unen osalta ovat hakusessa eikä nuorille aseteta rajoja tai velvollisuuksia vanhempien toimesta. Alentuneen toimintakyvyn haasteet näkyvät siinä, että kyky ponnisteluihin on heikentynyt. Mielenterveyden ongelmat ovat lisääntyneet, mikä näkyy myös keskittymiskyvyn ja oppimisen vaikeuksina. Liikunnan haasteina nähdään se, ettei liikuntaa ole tarpeeksi tai se ei ole riittävän yksipuolista. Liikunta ei enää tuo niin paljon iloa kuin ennen ja sen merkitys on selvästi vähentynyt. (Suomen Olympiakomitea 2023.)

Vuonna 2022 suoritettussa LIITU-tutkimuksessa selvisi, että reilu kolmannes (36 %) lapsista ja nuorista täytti liikkumissuosituksen. Yleisimmin suositukset saavuttivat 7-vuotiaat, joista hieman alle puolet liikkui suositusten mukaisesti. 9- ja 11-vuotiaista noin kaksi viidestä saavutti suosituksen, 13-vuotiaista hieman alle kolmannes ja 15-vuotiaista noin joka viides. Vähän liikkuvia kaikista ikäryhmistä oli hieman reilu kymmenys (12 %). Ikäryhmittäin tarkasteltuna vähiten liikkuvia oli eniten 7-vuotiaiden ja 15-vuotiaiden joukossa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.)

4 ETSIVÄN HARRASTUSTOIMINNAN KEHITTÄMINEN PÄIVÄKIRJARAPORTOINNILLA

4.1 Päiväkirja aineistokeruu menetelmänä

Laadullisen tutkimuksen menetelmissä, johon päiväkirja-aineisto kuuluu, tutkija tarkastelee tutkittavaa kohdetta läheltä. Pyrkimyksenä on tavoittaa tutkittavan näkökulmat ja näkemykset tutkittavana olevasta ilmiöstä. Aineistonkeruu muotoja ovat päiväkirjan lisäksi haastattelut ja havainnointi. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään tilastolliselle tutkimukselle tyypillisen otannan sijasta harkinnanvaraista näytettä, johon voidaan syvällisesti perehtyä. Aineiston analysoinnissa jäsenneetään muuttujien sijasta aineiston pohjalta ilmenneitä merkityksellisiä teemoja. Aineiston näkökulmat ja tulkinnat voivat kehittyä tutkijan tietoisuudessa tutkimusprosessin edetessä. Tämänlainen lähestymistapa edellyttää tutkijalta oman tietoisuuden kehittymisen tiedostamista. Tutkijalla tulee olla myös valmiudet tutkimuksellisiin uudelleenlinjauksiin – tutkimusta voidaan pitää myös eräänlaisena oppimismatkana. (Kiviniemi 2001, 68–69.)

Laadulliselle tutkimukselle ominaista on ongelmanratkaisu, empiria, joustavuus, aineiston systemaattinen analysointi, prosessiluonne ja luotettavuus. Tutkimusongelmaa ei välttämättä pysty tutkimuksen alussa selkeästi ilmaisemaan, vaan se täsmentyy tutkimuksen aikana. Laadullisessa tutkimuksessa oleva aineisto on merkittävässä roolissa teoreettisen tarkastelun lähtökohdan valinnassa. Tämän takia käytännöstä nousevat ominaispiirteet ja niiden pohjalta tapahtuvat ilmiöt voivat laajentaa teoreettista pohjaa entistä enemmän. Näin ollen ilmiötä käsitteellistetään vähitellen, kun aineiston keruu ja teorian kehittäminen ovat vuorovaikutuksessa koko tutkimusprosessin ajan. (Kiviniemi 2001, 69–74.)

Joustavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkija on jatkuvassa oppimisprosessissa, kun hänen tietoisuutensa tarkasteltavasta ilmiöstä kasvaa vähitellen. Aineiston systemaattinen analyysi mahdollistaa tutkimustehtävän täsmentämisen ja uusien tutkimuslinjojen löytämisen prosessin aikana. Luotettavuuden tarkastelussa on tärkeä ymmärtää aineistokeruumenetelmien sekä tutkijan tietoisuudessa ja tutkitavassa ilmiössä tapahtuvat vaihtelut. Näiden kehitysprosessien eteneminen on tärkeää osata tuoda esille myös raportoinnissa. (Kiviniemi 2001, 74–82.)

4.2 Fenomenologinen tutkimusstrategia

Fenomenologinen tutkimusstrategia on lähestymistapa tutkimukseen, joka perustuu fenomenologian periaatteisiin ja menetelmiin. Fenomenologia on filosofinen suuntaus, joka keskittyy ilmiöiden, kokemusten ja tietoisuuden tutkimukseen niiden itsensä kautta, pyrkien ymmärtämään niitä niiden omista lähtökohdistaan käsin. (Jyväskylän Yliopisto 2023.)

Fenomenologisessa tutkimuksessa keskeistä on ilmiöiden kuvaaminen sellaisina kuin ne ilmenevät ihmisten kokemuksissa ja tietoisuudessa. Tutkija pyrkii tunnistamaan ja ymmärtämään ilmiöiden merkityksiä niiden kontekstissa ja kokemuksen tasolla. Tämä tarkoittaa usein tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden tai ryhmien kokemusten, tunteiden, ajatusten ja merkitysten analysointia. (Jyväskylän Yliopisto 2023.)

Fenomenologiset tutkimusmenetelmät eivät noudata tiettyä tutkimusotetta. Jokaisessa tutkimuksessa tulee arvioida tilannekohtaisesti se, millä keinoilla saavutetaan toisen kokemukset ja hänen ilmaisunsa merkitykset mahdollisimman autenttisenä. Tutkijan tehtävänä on pohtia, miten hän voi laajentaa omaa subjektiivista näkökulmaansa ymmärtääkseen toisen ilmaisuja. Tutkimukseen kuuluu myös kriittinen ja reflektiivinen vaihe, jossa kyseenalaistetaan omia tulkintoja sekä luodaan tietoisuutta tutkijan omiin lähtökohtiin tutkimuksen kannalta. Fenomenologisessa tutkimuksessa ei käytetä teoreettisia viitekehyksiä, joiden tarkoituksena on ennalta määrittää tai ohjata tutkimuksen kulkua. (Laine 2001, 31–33.)

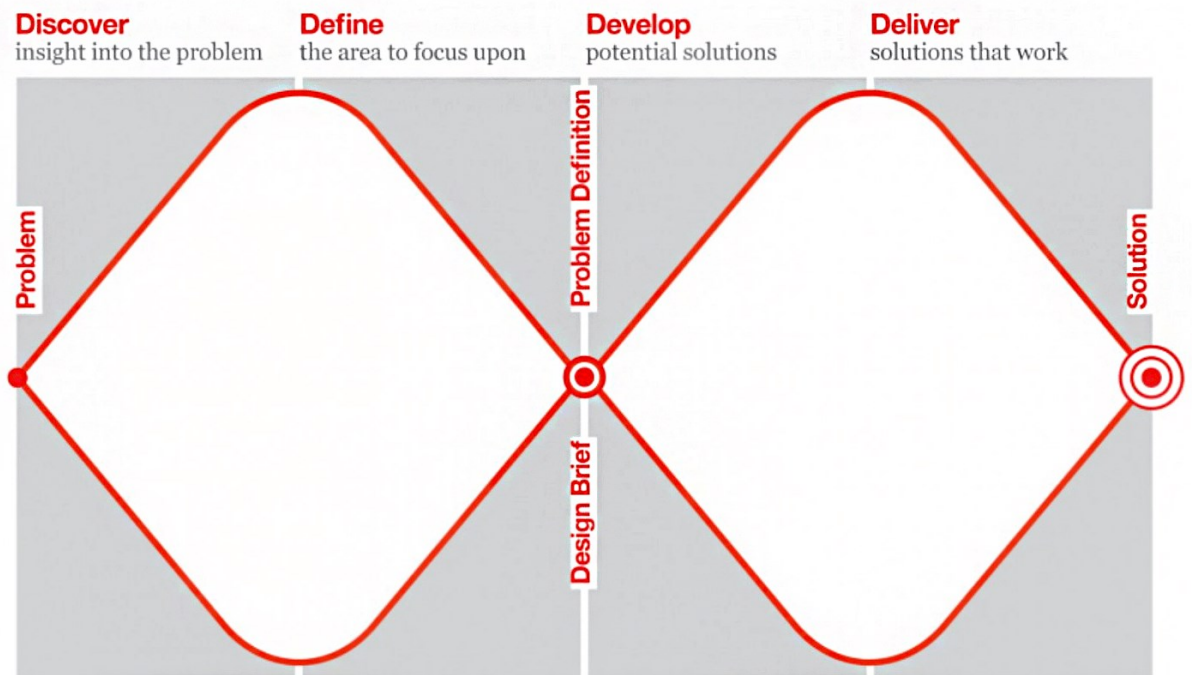
Fenomenologisen tutkimusstrategian tavoitteena on korostaa tutkimukseen osallistuvan kokemuksellista tietoa. Tutkimusstrategia pyrkii ymmärtämään ilmiöitä niiden itsensä kautta, ilman valmiita teoreettisia kehyksiä tai oletuksia. Fenomenologinen lähestymistapa tarjoaa syvällisempää ymmärrystä monimutkaisista ilmiöistä ja niiden merkityksistä. (Laine 2001, 36–42.)

4.3 Päiväkirjaraportointi

Päiväkirjaraportoinnissa käytetään Double Diamond -mallia. Se on suunnittelu-prosessin kehys, joka auttaa ratkaisemaan monimutkaisia ongelmia ja kehittä-

mään innovatiivisia tuotteita tai palveluita. Alla olevassa kuvassa (kuva 4) näkyvässä mallissa prosessia viedään eteenpäin neljässä vaiheessa 1. Selvitä (Discover), 2. Määritä (Define), 3. Kehitä (Develop) ja 4. Tuota (Deliver).

Kuva 4. Double Diamond -malli (Medium 2024).

Mallin ensimmäisessä vaiheessa (selvitä) keskitytään ongelman ymmärtämiseen ja käyttäjien tarpeiden tunnistamiseen. Tavoitteena on luoda laaja-alainen näkemys ongelmasta ja kartoittaa erilaisia lähestymistapoja sen ratkaisemiseksi. (Mielen aukea 2005.)

Toisessa vaiheessa (määritä) käydään läpi ideoita ja tietoja ongelman ympäriltä sekä määritellään ongelma tarkemmin. Määritä-vaiheessa pyritään syventämään ymmärrystä ensimmäisessä vaiheessa määriteltuihin käyttäjien tarpeisiin sekä luomaan vielä selkeämpi näkemys siihen, mikä on lopullinen tavoite. (Mielen aukea 2005.)

Kolmannessa vaiheessa (kehitä) kehitetään ideoita ja ratkaisujen prototyyppejä. Tavoitteena on luoda useampia erilaisia ideoita ja pyrkiä testaamaan niitä käytännössä luotujen prototyyppien pohjalta. (Mielen aukea 2005.)

Viimeisessä vaiheessa (tuota) valitaan edellisten vaiheiden pohjalta löydetty parhaat ideat ja kehitetyt ratkaisut. Ideat ja ratkaisut viedään tässä vaiheessa käytäntöön. Ideoiden ja ratkaisujen testaamista jatketaan ja niitä viimeistellään saatujen käyttäjäpalautteiden perusteella. (Mielen aukea 2005.)

Double Diamond -malli auttaa suunnitteluprosessin tehokkaassa jäsentelyssä ja suunnittelussa. Nelivaiheinen suunnitteluprosessi varmistaa, että käyttäjien tarpeet ja odotukset otetaan huomioon koko prosessin ajan. (Mielen aukea 2005.)

5 ETSIVÄN HARRASTUSTOIMINNAN TOTEUTTAMINEN KEMPELEESSÄ 2023–2024

5.1 Kohderyhmän selvittäminen ja ongelman ymmärtäminen

Etsivää harrastustoimintaa Kempeleessä toteuttaa Akatemia Action. Akatemia Actionin kohderyhmänä ovat kaikki Kempeleen 1.–9.-luokan oppilaat, mutta etsivässä harrastustoiminnassa keskitytään erityisesti niihin oppilaisiin, joilla ei ole vielä mitään harrastuksia. Double diamond -mallissa ensimmäisenä vaiheena on selvittää mikä on ongelma ja tunnistaa mitkä ovat käyttäjien tarpeet. Ongelman ydin on se, miksi nuorilla ei ole mitään harrastuksia ja miksi olisi hyvä, että nuorella on jokin harrastus. Lisäksi yksi ongelma on selvittää se, että mitä lapset ja nuoret mielellään harrastavat.

Harrastamisen nykytilaa tarkastellessa selvisi, että lasten ja nuorten kohtaamat erilaiset haasteet asettavat rajoitteita harrastamiselle. Sosiaalisten ongelmien myötä lasten heikot tunne- ja vuorovaikutustaidot luovat ennakko-oletuksia ja suorituspainetta harrastamiselle. Esimerkiksi kehohäpeä, epäonnistumisen pelko ja kiusaaminen luovat lapselle ja nuorelle käsityksen, että harrastamisen aloittaminen voi johtaa näiden epämiellyttävien tunteiden kokemiseen.

Arjen hallinnan ongelmat rajoittavat harrastamista merkittävästi. Puutteellinen ravinnon- ja unensaanti syövät energiavaroja, eikä fyysistä jaksamista riitä opiskeluun saatikka harrastamiseen. Mobiililaitteet ja sosiaalinen media koukuttavat lapsia ja nuoria niin paljon, että vapaa-aikaa käytetään enemmän näihin kuin omiin harrastuksiin. Fyysisen jaksamisen heikentyminen näkyy alentuneena toimintakykynä. Harrastusta saatetaan kokeilla, mutta esimerkiksi oma heikko fyysinen peruskunto ja harrastuksen jälkeiset lihaskivut voivat keskeyttää harrastamisen. Yleisenä ongelmana ovat esimerkiksi ajatukset siitä, että liikuntaa harrastaessa tulee hiki, mikä koetaan epämiellyttävänä tai että liikkuminen koetaan yleisesti epämiellyttävänä ja kivuliaana. Voi olla, että lapsi tai nuori ei koe jotain liikuntamuotoa omakseen, jolloin hänelle tulisi löytää juuri oikeanlainen yksilöllinen tapa liikkua, mikä tuottaa iloa ja onnistumisen elämyksiä.

Lapsen harrastamisella ja erilaisilla harrastuksilla on monia hyödyllisiä vaikutuksia. Vaikutuksina ovat muun muassa itsetunnon ja luottamuksen kasvu, sosiaalisten taitojen kehittyminen, fyysisen aktiivisuuden kasvu, harrastuksen ilo sekä uusien taitojen oppiminen. Harrastukset auttavat lasta ja nuorta kehittämään taitoja ja saavuttamaan onnistumisen kokemuksia. Nämä vahvistavat lapsen ja nuoren itsetuntoa ja itseluottamusta. Harrastukset tarjoavat lapselle ja nuorelle mahdollisuuden kohdata muita lapsia ja nuoria. Yhdessä tekeminen ja ryhmässä toimiminen kehittävät sosiaalisia taitoja, kuten yhteistyötä ja vuorovaikutusta.

Useimmat harrastamisen muodot ja harrastukset liittyvät liikuntaan ja aktiivisuuteen. Liikunta ja aktiivinen elämä ovat tärkeitä lapsen ja nuoren terveydelle ja hyvinvoinnille. Aktiivinen elämäntyyli nostaa fyysistä peruskuntoa, mikä auttaa päivittäiseen jaksamiseen ja henkiseen hyvinvointiin, kun arjen perustekemiset eivät kuormita liikaa.

Harrastukset tarjoavat lapselle ja nuorelle mahdollisuuden mielekkäälle ja nautinnolliselle tekemiselle. Harrastus voi olla lapselle ja nuorelle paikka, jossa hän voi unohtaa arjen kiireet ja keskittyä omaan intohimoonsa. Harrastukset mahdollistavat myös uusien taitojen oppimisen, mikä lisää lapsen ja nuoren motivaatiota. Uuden harrastuksen myötä lapsi ja nuori voi löytää myös täysin uuden kiinnostuksen ja intohimon kohteen.

Lasten ja nuorten kiinnostuksen kohteet ovat muuttuneet merkittävästi vuosien saatossa. Ennen sosiaalista mediaa ja mobiililaitteita lapset ja nuoret viettivät paljon aikaa ulkoillen, käsitöiden ja urheiluharrastusten parissa. Digitalisaation kehityksen myötä harrastukset ovat laajentuneet niin videopeleihin kuin verkon välityksellä tapahtuvaan harrastamiseen ja vuorovaikutukseen kavereiden kanssa.

5.2 Tavoitteiden määrittely

Double Diamond -mallin toisessa vaiheessa määritellään ongelmaa tarkemmin. Etsivän harrastustoiminnan tavoitteena on siis kiinnostavan, innostavan ja mielekkään harrastuksen löytäminen yksittäiselle lapselle tai nuorelle. Lapset ja nuoret löytävät yleensä harrastuksen joko vanhempien, kavereiden, paikallisten yhdistysten tai oppilaitosten kautta. Vanhempien omat harrastukset saattavat kiinnostaa lasta ja nuorta ja innostaa kokeilemaan kyseistä harrastusta. Kavereiden

harrastaminen motivoi lapsen ja nuoren sosiaalisia suhteita, jolloin tutun kaverin kanssa on helpompi ja mukavampi lähteä kokeilemaan uutta harrastusta. Paikalliset yhdistykset ja urheiluseurat tarjoavat erilaisia harrastusmuotoja lapsille ja nuorille mainostamalla, tarjoamalla kokeilukertoja tai tekemällä oppilaitosvierailuita. Mainostusten, kokeilukertojen ja oppilaitosvierailuiden kautta nuori voi löytää itselleen kiinnostavan harrastuksen. Oppilaitokset tekevät paljon yhteistyötä erilaisten harrastamista tarjoavien yhteisöjen ja tahojen kanssa. Oppilaitos voi tarjota omien tietojensa ja yhteistyötahojen pohjalta yksittäiselle nuorelle sopivaa harrastusta. Tämä yleensä tarkoittaa, sitä että nuori on itse kontaktoitunut jonkin oppilaitoksen työntekijän kanssa. Työntekijä voi olla esimerkiksi opettaja, rehtori, koulupsykologi tai opinto-ohjaaja.

Mielekkään harrastamisen löytämisen jälkeen tavoitteena on se, että lapsi ja nuori jatkaa harrastamista mahdollisimman pitkään. Pitkän aikavälin tavoitteena on siis se, että lapsen ja nuoren motivaatiota saadaan pidettyä kerrasta toiseen ja lapsella ja nuorella riittää intoa käydä harrastuksissa säännöllisesti. Lapsen ja nuoren tulee kokea harrastaessa myönteisiä tunteita, jolloin harrastusryhmässä ei tapahdu kiusaamista, syrjintää tai yksinjäämistä. Harrastusryhmän tulee olla sellainen, johon lapsi ja nuori tuntee kuuluvansa. Lisäksi nuoren läheisten, esimerkiksi vanhempien ja kavereiden tuki ja kannustaminen lisäävät harrastamisen mielekkyyttä.

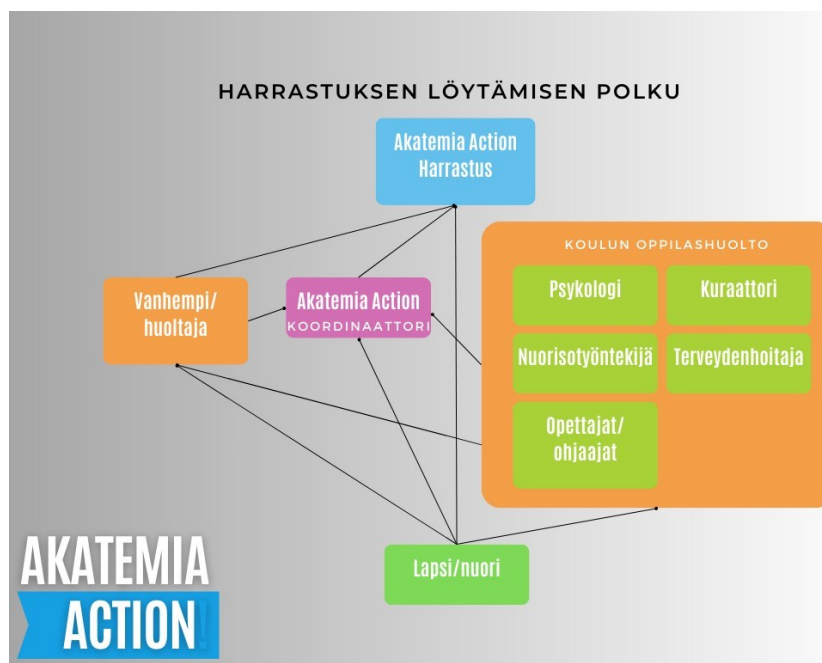
5.3 Ideoiden ja ratkaisujen toteutus ja testaus

Double Diamond -mallin kolmannessa vaiheessa kehitetään ja luodaan ideoita ja pyritään testaamaan niitä. Ensimmäisenä ongelmana oli selvittää, että mitä nykypäivän lapset ja nuoret tykkäävät harrastaa. Keväällä 2022 toteutettiin kysely jokaiselle Kempeleen koululle. Kysely järjestettiin Webropol-kyselyllä opettajien toimesta oppitunnilla. Kyselyssä silloisilta 1.–8.-luokkalaisilta kysyttiin toiveita ja mielipiteitä mielekkäistä harrastuksista Akatemia Actioniin. Vastauksia saatiin yhteensä 933 oppilaalta jokaiselta luokka-asteelta. Vastaajista 39 % oli osallistunut kyseisenä lukuvuonna Akatemia Actionin toimintaan. 60 % vastaajista toivoi liikunnallista toimintaa, joista suosituimmat toiveet olivat keilailu, jalkapallo, keppari (keppihevosiella toteutettu harrastus), cheerleading, kiipeily, salibandy ja frisbee-

golf. 26 % vastaajista toivoi tietotekniikkaa sekä e-pelaamista ja 24 % toivoi kädentaidon harrastuksia. Muista kuin liikunnallisista toiveista suosituimpia olivat käsityö, Minecraft, kokkaus, e-sports, eläimiin liittyvät harrastukset ja kuvataide. Syksyllä 2022 Opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämän koululaiskyselyn perusteella jokaisella Kempeleen koululla oli kolmen toivotuimman harrastuksen joukossa lumilautailu ja laskettelu. Nämä vuonna 2022 järjestetyt kyselyt toimivat pohjana eri harrastusryhmien valinnoille. Eniten kiinnostavista toiveista on jo aikaisempina vuosina järjestetty muun muassa pallopelejä, tietokonepelaamista, keilailua, käsitöitä, kuntosalia ja kuvataidetta. Lumilautailu ja laskettelu toteutettiin ensimmäisen kerran tänä lukuvuonna.

Akatemia Actionin harrastustoiminnan tietoutta piti saada levitettyä mahdollisimman laajalti etenkin etsivään harrastustoimintaan keskittyvissä ryhmissä. Jotta kaikki kohderyhmät tavoitettaisiin, kehiteltiin harrastuksen löytämisen polun (kuva 5). Harrastuksen löytämisen polussa lapsi tai nuori voi löytää itselleen uuden harrastuksen suoraan itse, vanhemman tai huoltajan ehdotuksesta tai koulun henkilökunnan kautta. Kanavia harrastuksen löytämiselle on monia myös Akatemia Actionin koordinaattorin tapaamisten kautta.

Kuva 5. Harrastuksen löytämisen polku

Jotta lapsi voi löytää itselleen uuden harrastuksen, hänen pitää tietää mitä harrastuksia on tarjolla, milloin ja missä ne pidetään sekä miten niihin pääsee. Siksi kouluilla tehtävät mainostuskierrokset, koulujen seinille kiinnitetyt Akatemia Action lukujärjestykset ja koulujen infoTV:ssä näkyvät mainokset ovat isossa osassa heti kouluvuoden alussa.

Keinot kohdata vanhemmat ovat rajallisemmat kuin lapsille itselleen. Suoraa kontaktia ei ehditä saamaan ennen harrastusten alkamista, mutta tietoa saadaan vietyä nykyisin vaivattomasti Wilma-viestien kautta. Ei voi tietää kuinka moni vanhemmista lukee aktiivisesti Wilma-viestejä, mutta sitä kautta kuitenkin saamme todennäköisesti suurimman osan koululaisten vanhemmista tavoitettua. Koulujen rehtorit ovat olleet minun kanssani tosi hyvin yhteistyössä näiden vuosien aikana, joten heidän kauttaan menee kirjoittamani Akatemia Action mainokset eteenpäin kaikille oppilaille sekä heidän vanhemmilleen.

Jotta koululainen voi löytää itselleen uuden harrastuksen koulun henkilökunnan tai oppilashuollon kautta on heille levitettävä tietoa, jotta he osaavat suositella lapselle tai nuorelle Akatemia Action harrastuksia. Siksi koordinaattorin on ensisijaisesti jalkauduttava kouluille ja päästävä henkilökunnan palavereihin mukaan. Rehtoreiden suuntaan pitää siis olla aktiivinen, jotta he muistavat kutsua koordinaattorin koulun henkilökunnan ulkopuolelta näihin palavereihin.

Minut tunnistetaan Akatemia Actionin koordinaattorina kasvoista kaikilla Kempeleen kouluilla ja monessa ikäluokassa. Olen useiden vuosien aikana järjestänyt kouluilla liikuntakerhoja, toimiessani pesäpalloseurassa valmennuspäällikkönä vuosina 2015–2021. Kun lisää kolme viimeistä lukuvuotta Akatemia Action koordinaattorina, olen ohjannut vuosien aikana satoja oppilaita liikunnan parissa ja näkynyt kouluilla päivittäin sekä Akatemian lastenvuoroilla viikoittain. Tätä kautta ainakin ala-asteikäiset tunnistavat minut jo laajasti.

5.4 Käytännön toteutukset

Neljännessä eli viimeisessä vaiheessa Double Diamond -mallissa valitaan parhaat ideat ja kehitetyt ratkaisut ja viedään ne käytäntöön. Etsivää harrastustoimintaa toteutettiin harrastuksen löytämisen polkua hyödyntäen. Lukuvuoden en-

simmäisten koulupäivien aikana Akatemia Action harrastuksia mainostettiin kouluvierailuilla, harrastuslukujärjestysten kiinnittämällä koulujen seinille, koulujen infoTV:n näytöillä näkyvillä mainoksilla sekä Kempeleen kunnan nettisivuilla näkyvillä ilmoittautumisohjeilla. Näillä toimenpiteillä tavoitettiin suurin osa koululaisista. Koen näiden toimenpiteiden olevan jatkossakin oikea malli lukuvuoden alussa. Kempeleen koulut ovat hyvin erilaisia kokonaisuuksia, joten harrastusten esittely räätälöitiin kaikille kouluille erikseen.

Tässä mallissa oli kuitenkin tänä vuonna haasteita Linnakankaan ja Ylikylän koulun osalta, kun en päässyt kohtaamaan kaikkia koululaisia vaan näiden koulujen osalta mainostaminen tapahtui ruokailun yhteydessä. Linnakankaalla syynä oli se, ettei yhteistä eri ikäluokkien kokoontumista liikuntasalissa järjestetty. Tätä tulisi vaatia tulevaisuudessa, jotta tavoitetaan varmasti myös sen koulun oppilaat. Ylikylän koulun osalta syynä oli se, ettei siellä ole liikuntasali käytössä sisäilma-ongelmien vuoksi, mutta tähän on toivon mukaan tulossa muutos jo tulevan kesän aikana, kun uutta liikuntasalia aletaan rakentaa. Kolmessa muussa koulussa tavoitin varmasti kaikki sinä päivänä koulussa olleet oppilaat ja pääsin esittelemään tulevan lukuvuoden harrastustoimintaa. Yhdelle koululle pääsinkin jo lukuvuoden ensimmäisenä päivänä kertomaan harrastustarjonnasta.

Päiväkirjamerkintä to 10.8.2023

"Mainostus tapahtui koulun liikuntasalissa, johon tulivat ensin 1.–2. -luokan oppilaat ja toisella tunnilla 3.–4. -luokan oppilaat. Näytin heille Akatemia Action mainosvideon (löytyy nettisivuilta www.kempele.fi/vapaa-aika/akatemia-action) ja sen jälkeen powerpoint esityksen, jossa esittelin Santamäen koulun harrastustarjontaa sekä koulujen yhteisiä harrastuksia. 1.–2. -luokkalaiset saivat käteensä harrastuslukujärjestykset, jotta voivat viedä ne kotiin ja kertoa mihin ryhmiiin haluavat ilmoittautua. Lisäksi esittelin 3.–4. -luokkalaisille ja heidän opettajilleen etsivän harrastustoiminnan ryhmiä."

Päiväkirjamerkintä ti 15.8.2023

"Linnakankaan koulun mainostaminen oli vuorossa tänään. Seisoin ruokalan kulmilla kaksi tuntia, jossa lapset ja nuoret kävivät ahkerasti katselemassa harrastuslukujärjestyksiä ja kyselemässä harrastuksista. Tämän koulun osalta emme saaneet yhteistä tilaisuutta koulun saliin. En koe tämän olevan kovin tehokas tapa saada tietoa kaikille oppilaille. Ilmoittautuminen alkaa jo huomenna."

Vanhempien kohtaaminen jää tulevaisuudessakin Wilman kautta tapahtuvan viestittämisen varaan, koska koordinaattorina ei ole mitenkään mahdollista käydä kaikkien koulujen ja eri ikäluokkien vanhempain palaverissa. Opettajat voivat kuitenkin mainostaa Akatemia Action harrastuksia näissä palaverissa.

Ensimmäisessä Wilma-viestissä elokuun 14. päivä lähetettiin seuraava teksti:

Akatemia Action (maksuttomia harrastuksia Kempeleen koululaisille)

Tarjoamme Kempeleen koululaisille maksuttomia harrastuksia koulupäivien yhteydessä. Action harrastukset kestävät koko lukuvuoden ajan. Lukujärjestykset ja ilmoittautumisohjeet löydät Kempeleen kunnan nettisivuilta www.kempele.fi/vapaa-aika/akatemia-action

- *Ilmoittautuminen alkaa keskiviikkona 16.8.2023 klo 8.00 (www.kuntapalvelut.fi/kempele)*
- *Ensimmäisellä viikolla 16.–20.8. voit ilmoittaa lapsesi vain yhteen oman koulun harrastukseen. Tällä rajoituksella pyrimme takaamaan sen, että mahdollisimman moni koululainen saa edes yhden harrastuksen lukuvuodelle.*
- *Jos jäät ilmoittautuessasi varapaikalle, niin voit ilmoittautua toiseen harrastukseen.*
- *HUOMAA myös koulujen yhteinen lukujärjestys. Sieltä löydät lisää vaihtoehtoja.*
- *ma 21.8. eteenpäin voi ilmoittautua useampaankin Akatemia Action harrastusryhmään*
- *Harrastukset alkavat viikolla 35*

Akatemia Action koordinaattori Mika Takalahti, mika.takalahti@kempele.fi, 050 3163804

Kuten viestistä näkyy, haluamme ohjata vanhemmat Kempeleen kunnan nettisivuille, josta löytyy Akatemia Actionin harrastustarjonta ja ilmoittautumisohjeet.

Pääsin kaikkien yhtenäiskoulujen oppilashuollon palaveriinkin mukaan kertomaan Akatemia Action harrastuksista sekä siitä, että tarjoamme tänä vuonna nimenomaan todella matalan kynnyksen ryhmiä, joissa otetaan kaikki mukaan tulevat huomioon ja kuuntelemme heidän harrastustoiveitaan. Oppilashuollon palaverien kautta tavoitetaan koulun henkilökunnasta ne, jotka myös kantavat suurta huolta oppilaiden hyvinvoinnista. Siellä Akatemia Action harrastukset nähdään positiivisena keinona parantaa koululaisten arjessa viihtymistä ja mahdollisten uusien kavereiden löytymistä. Oppilashuollon palaveriinkin osallistumista kannattaa ilman muuta jatkaa. Vaikka tämän ryhmän kautta tulisikin vain muutama osallistuja lisää, se on sen arvoista. Oppilashuollon työntekijät kohtaavat arjessaan eniten niitä oppilaita, joilla voi olla eniten vaikeuksia koulussa tai muussa elämässä.

Päiväkirjamerkintä ti 15.8.2023

”Tänään oli Kirkonkylän koulun oppilashuollon palaveri, jossa oli paikalla noin 20 koulun henkilökuntaan kuulunutta työntekijää. Pidin esityksen, jossa jaoin kaikille A4 kokoisen flajjerin, jossa kerrottiin etsivän harrastustoiminnan ryhmistä ja miten sinne voi ilmoittautua. Vastaanotto oli hyvä ja sovimmekin jo heti palaverin jälkeen, että keitä seuraavalla viikolla yhteen kaikki uudet Kirkonkylän koulussa aloittaneet yläkoululaiset. Tarjoaisimme heille mahdollisuutta Nuorisio Action ryhmään, jonka kautta voisivat tutustua toisiinsa luontevasti.”

Oppilashuollon palaverieihin olin työstänyt jaettavat esitteet (LIITE 1), joissa oli kerrottu etsivän harrastustoiminnan ryhmistä. Näiden esitteiden avulla oppilashuollon henkilökunnalle jää paremmin muistiin se mistä kerroin palaverissa ja he voivat sitä kautta esitellä oppilaille näitä ryhmiä.

Syksyn aikana sain muutamia yhteydenottoja oppilashuollon kautta. Kirkonkylän kouluvalmentajan avulla tapasin kaksi yläkoulun nuorta, jotka etsivät itselleen harrastusta. He eivät ole aiemmin olleet mukana Akatemia Action harrastuksissa, joten kerroin ja näytin heille harrastustarjontaa ja kannustin ilmoittautumaan mukaan ja lähtemään kokeilemaan.

Toiset nuorten kohtaamiset tulivat nuorisio-ohjaajan kautta. Hän pitää välituntiparkkeja, joissa käy 7.–9.-luokkalaista pelaamassa kortti- ja lautapelejä. Sain kutsun tulla mukaan kertomaan harrastustarjonnasta.

Päiväkirjamerkintä ti 3.10.2023

”Kävin 7.-9. -luokkalaisten välituntiparkissa jututtamassa oppilaita. 15 minuutin mittaisella välitunnilla ei ole ihan helppoa saada kunnon kontaktia nuoriin, mutta kerroin lyhyesti Action toiminnasta ja jaoin heille harrastuslukkareita, jotta voisivat katsoa löytyisikö sieltä heitä kiinnostavaa toimintaa. Vastaanotto ei ollut kovin mairitteleva, mutta pääsin kyllä ihan hyviin kontakteihin korttipelien lomassa.”

En käynyt syksyn aikana yhdessäkään opettajien palaverissa, joten heidän kanssaan kohtaaminen jäi vähiin. Jotta opettajat saavat varmasti tietoa Akatemia Action toiminnasta on koordinaattorin osallistuttava opettajien palaverieihin heti syksyn aikana. Opettajien kautta tietoa on mahdollista viedä oppilaille ja vanhemmille entistä paremmin.

Kun aloitin Akatemia Action koordinaattorina syksyllä 2021, teimme Akatemian johtajan kanssa suunnitelman, että kävisin ohjaamassa jokaisella koululla viikoittain, jotta tulen tutuksi koulun henkilökunnan ja lasten kanssa. Näin on myös tapahtunut ja minulta tullaan jo suoraan kyselemään Akatemia Action harrastuksista ja ohjeita ilmoittautumiseen. Myös lukuvuoden aikana tekemäni markkinointikierrokset kouluilla lisäävät tunnettavuuttani.

Päiväkirjamerkintä to 14.9.2023

”Minun liikuntaryhmässäni edellisenä lukuvuonna mukana ollut tyttö kysyi koulun pihalla, että pääseekö sinne Löydä liikuntaharrastus Actioniin mukaan? Sanoin, että ilman muuta ja pyysin ilmoittautumaan. Minulla ei ollut siinä vaiheessa mitään mainoksia mukana, joten hän hieman epäröi, että osaako ilmoittautua. Minulla jäi asia sen verran mietityttämään, että kaivoin toimistolla tämän tytön yhteystiedot edellisvuodelta ja laitoin ilmoittautumisohjeet viestillä.”

Päiväkirjamerkintä to 21.9.2023

”Tänä aamuna olin taas Ylikylän koululla ohjaamassa harrastusryhmiä. Kun ne päättyivät, niin etsin katseellani sitä tyttöä, joka oli edellisviikolla kysellyt Löydä liikuntaharrastus Actioniin pääsystä. Löysin hänet ja kävin viemässä hänelle nyt esitteen käteen ja sanoin, että ilmoittaudu mukaan ja pyydä kavereitasi myös mukaan. Heillekin annoin esitteen. Myöhemmin samana päivänä hän oli ilmoittautunut. Etsivä toiminta tuottaa tulosta!”

Etsivä harrastustoiminta vaatii paljon kohtaamisia niin koulun henkilökunnan kuin oppilaidenkin kanssa. Koordinaattorin ajan käyttö tällaiseen on kuitenkin rajallista, koska koko Akatemia Action toiminnan järjestäminen, päivittäiset yhteydenpidot ohjaajiin ja koulujen vastaaviin sekä omien ryhmien ohjaamiset vievät paljon aikaa. Sen vuoksi on tärkeää saada nimenomaan koulun henkilökuntaa sitoutettua etsivään harrastustyöhön. Henkilökunnan kautta voin saada yhteyden juuri niihin oppilaisiin, jotka eniten hyötyisivät siitä, että heille löytyisi harrastus.

Harrastusten ohjaajana tunnen olevani parhaimmillani. Osaan heittäytyä ryhmän mukaan ja osaan mukauttaa toimintaa heidän näköisekseen. 1.–4.-luokkalaisten ohjaamisessa on tärkeää, että toiminta on turvallista ja aktiivista. Heissä on paljon energiaa ja se pitää saada purettua oikeisiin asioihin. Siihen auttaa mieluisat leikit ja pelit sekä samankaltainen tunnin rakenne. Aloitamme aina keskiympyrään koontumisella, jossa rauhoitutaan istuen ja merkitään Hellewiin paikalla olijat.

Sen jälkeen aloitamme minun suunnittelemana vauhtileikillä, kuten hipalla tai vastaavalla helpolla leikillä. Sen jälkeen otamme yleensä vähän rauhallisemman, mutta keskittymistä enemmän vaativan leikin ja lopputunnista jo kyselen lasten toiveita. Yleensä pidämme äänestyksen parin vaihtoehdon väliltä. Loppuleikkinä on polttopalloa, hiirenhäntää tai vastaavaa leikkiä, jossa ei tarvita enää niin paljon välineitä liikuntavarastosta.

5.–6.-luokkalaisten kanssa toimii samankaltaiset rakenteet, mutta sisältö on enemmän pelien kuin leikkien kaltaista. Heidän kanssaan voi pitää jo monimutkaisemmilla säännöillä tapahtuvaa toimintaa. He osaavat jo yleensä ryhmänä päättää yhdessä, että mitä tunnilla halutaan tehdä. Tällaisessa harrastustoiminnassa on se hyvä puoli, ettei sillä ole mitään kehystä, minkä sisällä täytyisi toimia vaan kaikkea voidaan tehdä mitä tila ja välineet antavat myötä.

7.–9.-luokkalaiset yleensä jo tietävät mitä haluaisivat harrastaa. Tykkäävätkö joukkue-, pallo-, maila- tai verkkopeleistä vai ihan vain yksilötoiminnasta kuntosaliharjoittelusta. Heille harrastustarjonnassa onkin juuri spesifejä lajeja, kuten padel, kuntosali tai keilailu. Kuitenkin monella tämän ikäisellä voi olla myös huonoja kokemuksia tietyistä lajeista, joten pyrin haastamaan heitä kokeilemaan jotain lajia esimerkiksi helpotetuin säännöin tai erilaisilla välineillä pelaten. Heille saattaakin sitä kautta muodostua uusi, positiivinen käsitys eri lajeista.

Tulevalle vuodelle näen etsivän harrastustoiminnan jatkettavan tämän lukuvuoden kaltaisena toimintana. Kehityskohtana on opettajien ja koulunkäynninohjaajien kohtaaminen. Keväällä heiltä pitää käydä kysymässä kiinnostusta toimia seuraavan lukuvuoden harrastusohjaajana ja heti elokuussa koordinaattorin on osallistuttava opettajien palaveriin, joissa voi esitellä lukuvuoden harrastustarjonnan.

Etsivän harrastustoiminnan kehittäminen jää seuraavien vuosien varaan, mutta tämän opinnäytetyön kautta saa hyvät palaset lähteä sitä jatkamaan. Järjestän kevään 2024 aikana koululaisille uuden harrastustoivekyselyn, jotta osamme paremmin tarjota juuri niitä harrastuksia, joita eniten toivotaan. Sen lisäksi lähetämme tänä lukuvuonna mukana olleille harrastajille, heidän vanhemmilleen, koulun henkilökunnalle sekä harrastusten järjestäjille palautekyselyn, jotta voimme kehittää toimintaa tulevaisuudessa entistä paremmaksi.

6 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää etsivää harrastustoimintaa Kempeleessä, harrastamisen Suomen mallissa. Kehittämistyössäni käytin työpäiväkirjaa apunani toiminnan ja oman osaamiseni kehittämisessä. En ole koskaan ollut päiväkirjan kirjoittaja, joten sen pitäminen tuotti haasteita. Viikkojen aikana kirjoittaminen kuitenkin helpottui, kun työssäni pääsin toteuttamaan etsivän harrastustoiminnan suunnitelmia. Koska viikkotyöajastani etsivään harrastustoimintaan jää kuitenkin vain pieni osa, kaikkina päivinä en ehtinyt ollenkaan keskittyä sen toiminnan miettimiseen tai toteuttamiseen. Opinnäytetyön tekemiseen päiväkirjan kirjoittaminen auttoi todella paljon ja sitä kautta omaa työtäni tuli analysoida todella tarkasti.

Opinnäytetyötäni kirjoittaessa oli vaikea erottaa oma perustyöni Akatemia Action-koordinaattorina ja keskittyä nimenomaan etsivään harrastustyöhön. Aluksi ajattelin, että etsivä harrastustyö on nimenomaan sellaisten oppilaiden löytämistä, joilla on paljon vaikeuksia arjessa ja koulunkäynnissä. Perustin nimenomaisia etsivän harrastustoiminnan ryhmiä, joihin pyrimme etsimään nuoria. Näihin ryhmiin ilmoittautumisia ei meinannut saada millään ja lopulta lopetimmekin taidepainotteiset ryhmät, koska niihin ei tullut ilmoittautuneita. Etsivään harrastustoimintaan perustetut liikunnallisiin ryhmiin löysimme lopulta juuri sellaisia nuoria, jotka eivät ole harrastustoiminnan parissa vapaa-ajallaan.

Syksyn aikana huomasin kuitenkin, että periaatteessahan kaikki Akatemia Action-harrastukset ovat etsivän harrastustoiminnan alaisia ryhmiä. Harrastustarjonnan monipuolisuudella on iso merkitys siinä, että löytääkö lapsi tai nuori itselleen mielekästä harrastusta. Olemme saaneet näiden vuosien varrella paljon kehuja nimenomaan siitä, että Kempeleessä on mahtavan laaja harrastustarjonta Akatemia Actionissa. Useat vanhemmat soittivat minulle suoraan, että pääsisikö hänen lapsensa juuri tähän ryhmään, koska se olisi hänelle tärkeä ja ainoa harrastuksensa. Yleensä jos saa tällaisen viestin tai soiton, tietää että on tosi kyseessä ja mielellään mahdollistaa lapselle harrastuksen.

Kuitenkin isoin merkitys harrastusten onnistumisessa on ohjaajan toiminnalla. Jotta lapsi tai nuori kiinnittyy harrastukseen, ohjaajan persoonalla ja toimintata-voilla on merkitystä. Myös sillä on väliä mitä harrastuksessa tehdään. Lasten ja nuorten kuunteleminen harrastusten sisällöissä on tärkeää. Koska harrastukset kestävät koko lukuvuoden, lasten toiveiden toteuttamiselle on aikaa. Siksi pyrimme löytämään ohjaajiksi koulutettuja sekä lasten ja nuorten kanssa toimeen tulevia ohjaajia.

Omat suorat kohtaamiset koulujen henkilökuntaan olivat aiempina vuosina jääneet kovin suppeaksi. Olin ollut yhteyksissä ja tekemisissä lähinnä rehtoreiden, koulusihteereiden, kouluilta valittujen yhteyshenkilöiden sekä satunnaisten opettajien ja koulunkäynninohjaajien kanssa. Tänä syksynä pyysin rehtoreilta pääsyä koulujen oppilashuollon palavereihin mukaan, jotta saisin vietyä Action-toiminnan viestiä paremmin henkilökunnan tietoon ja tutustuisin toimintamme onnistumisen kannalta tärkeisiin työntekijöihin. Näistä tapaamisista oli paljon hyötyä juuri siinä, että opimme tuntemaan toisemme paremmin ja tietämään mitä kukakin tekee koulun arjessa ja keneen ottaa yhteyttä missäkin asiassa.

Koululaisten kohtaamiset olivat aiempina vuosina jääneet ensimmäisten viikkojen mainoskiertueisiin sekä satunnaisiin tapaamisiin koulujen käytävillä omien ohjausryhmien yhteydessä. Tietenkin olen tutustunut niihin lapsiin vuosien varrella, jotka ovat olleet ryhmissäni ja niitä on satoja, mutta yleisesti koulun arkeen jalkautuminen oli jäänyt vähiin. Tänä lukuvuonna työskentelin tiistait pelkästään Kirkonkylän koululla. Minulla oli ohjausryhmiä aamulla ja iltapäivällä, mutta niiden välissä tein nuorisotiloissa toimistotyöt ja kävin muun muassa tapaamassa yläkoululaisia välituntiparkissa ja koulun kirjastossa. Tein muina päivinä toimistotyöni Kempele Akatemian tiloissa, josta siirryn ohjaustehtäviin eri kouluille. Oman työni kannalta voisi olla hyvä malli, että työskentelisin viikon jokaisen päivän eri koulun tiloissa. Meillä on Kempeleessä viisi koulua ja käyn jo nyt ohjaamassa jokaisella koululla ryhmiä. Tällä uudella mallilla olisi luontevaa saada kohtaamisia koululaisten sekä henkilökunnan kanssa, koska en tänäkään lukuvuonna jalkautunut tarpeeksi koululaisten arjen keskelle.

Kempeleessä kolmella yhtenäiskoululla on jaksojärjestelmät. Jokaisella koululla jaksot ovat eri mittaiset ja vaihtuvat eri aikaan. Jaksojen vaihtumisen osalta ongelmia tuottaa se, että harrastuksiin edellisessä jaksossa osallistuneet eivät enää esimerkiksi pidemmän koulupäivän vuoksi pystykään osallistumaan harrastukseen. Akatemia Actionin osalta voisi yrittää muuttaa myös harrastuksen aikataulua, mutta se ei monesti onnistu ohjaajan omien aikataulujen tai koulun tilavausten vuoksi. Ensi vuonna koordinaattorin on jalkauduttava jaksonvaihtopäivinä kouluille ja yritettävä löytää harrastajille korvaavia harrastuksia. Tämä jalkautuminen on jäänyt vielä kokonaan pois.

Minulla ei ole vielä fakta tietoa siitä, että kuinka tämän lukuvuoden etsivä harrastustoiminta on onnistunut. Tämän kevään Akatemia Actionin palautekyselyssä toukokuussa selvitetään, miten olemme onnistuneet. Kyselyssä kartoitetaan muun muassa sitä, että mitä kautta lapsi tai vanhempi sai tietää harrastuksista.

Pidän aika tiukasti langat omissa käsissäni. Tämä johtuu siitä, että minun vastuullani on koko toiminnan pyörittäminen ja sen onnistuminen. Pyydän harrastajia tai heidän vanhempiaan muun muassa ilmoittamaan kaikkien reilun 70 harrastusryhmän poissaolot minulle. Näin ollen voin olla varma, että viestittäminen toiseen suuntaan on samanlaista ja samalla pysyn kärryillä ketkä ryhmissä käyvät ja voisiko niihin ottaa lisää harrastajia.

Harrastamisen Suomen malli on löytänyt todella hyvin paikkansa kempeleläisten koululaisten keskuudessa. Kempeleessä on reilut 3100 peruskoulun oppilasta ja Akatemia Actionissa harrastuspaikkoja lukuvuonna 2023–2024 on noin 45 % oppilaista. Lukuvuodelle 2024–2025 harrastamisen Suomen mallille on jaossa koko maassa noin 14 miljoonaa euroa, kun edelliselle lukuvuodelle jaettiin 17 miljoonaa euroa. Vaikka kuntien omavastuu osuus kokonaisbudjetista nousee 5 prosenttia, todennäköisesti kaikkien kuntien kokonaisbudjetit tulevat laskemaan edelliseen vuoteen verrattuna. Tämä tarkoittaisi ainakin Kempeleessä harrastusryhmien määrän supistumista. Kempeleessä olemme kuitenkin reagoimassa tähän tilanteeseen ja yhdistämässä koulujen kerhorahan käytön Akatemia Action -toiminnan kanssa.

Kempeleen kunta on hakenut lukuvuodelle 2024–2025 koulujen kerhorahaa. Koska koulujen opettajat ainakaan Kempeleessä eivät ole olleet enää aktiivisia

kerhojen järjestäjiä, aiempina vuosina rahaa on jäänyt suurilta osin käyttämättä. Olen jo kahden vuoden ajan ehdottanut näidenkin rahojen käyttämistä Akatemia Actionin toimintaan, jotta voisimme tarjota koululaisille enemmän harrastuksia. Tätä toimintamallia ollaankin Kempeleessä nyt suunnittelemassa, jossa yhdistäisimme nämä molemmat resurssit. Alustavissa suunnitelmissa Akatemia Actionin kautta koordinoitaisiin myös koulujen kerhotoiminta.

LÄHTEET

Harrastamisen Suomen malli, 2022. Historiallinen katsaus: Harrastus koulupäivän yhteydessä. Viitattu 8.4.2024. https://harrastamisensuomenmalli.fi/wp-content/uploads/2022/04/220406_Historiallinen_katsaus_Harrastus_koulupaivan_yhteydessa.pdf.

Harrastamisen Suomen malli, 2024. Viitattu 12.2.2024. www.harrastamisen-suomenmalli.fi.

Jyväskylän Yliopisto, 2023. Fenomenologinen tutkimus. Viitattu 17.3.2024. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/fenomenologinen-tutkimus>.

Kaartinen-Koutaniemi, J. 2012. Etsivässä työssä. Helsinki: Lk-kirjat.

Kempeleen kunta, 2022. Kuntastrategia: Kempele-sopimus. Viitattu 28.2.2024. <https://www.kempele.fi/kunta-ja-hallinto/paatoksenteko/kuntastrategia-kempele-sopimus.html>.

Kempeleen Kunta, 2024. Viitattu 20.2.2024. www.kempele.fi.

Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 68–82.

Laimi, T. & Pusa, A-M. & Rajala, K. & Stenvall, E., 2023. Mielekästä vapaa-aikaa, kavereita ja koordinaatiota. Harrastamisen Suomen mallin arviointi. Verkkojulkaisu. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen julkaisuja 2023:12. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_1223.pdf

Laine, T. 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 31–42.

Liikuntalaki 10.4.2015/390 Viitattu 2.2.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>.

Medium, 2024. Double Diamond process. Viitattu 2.2.2024. <https://medium.com/digital-experience-design/how-to-apply-a-design-thinking-hcd-ux-or-any-creative-process-from-scratch-b8786efbf812>.

Mielen aukea, 2005. Double Diamond -malli. Viitattu 2.2.2024. <http://mielenaukea.fi/?p=318>.

Nuorisolaki 21.12.2016/1285. Viitattu 16.3.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2022. Opetus- ja kulttuuriministeriön Koululaiskysely. Viitattu 2.2.2024. www.okm.fi/koululaiskyselyt-harrastamisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2023. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2022. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2023:1. Sami Kokko ja Leena Martin (toim.). Viitattu 5.3.2024. <https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2023/03/Lasten-ja-nuorten-liikuntakayttaytyminen-Suomessa-2022-2.pdf>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2024. Liikunta. Viitattu 2.2.2024. <https://okm.fi/liikunta>.

Paananen, E & Piironen, M. & Uustalo, K. (toim.) 2022. Etsivän nuorisotyön käsikirja. Kerava: Savion Kirjapaino Oy.

Suomen Olympiakomitea, 2023. Liikuntakasvatuksen tarve nyky Suomessa ja koululiikunnan rooli liikkumisen edistämiseen kokonaisuudessa. Viitattu 22.3.2023. <https://www.olympiakomitea.fi/uploads/sites/1/2023/12/b8f3f9e7-liikuntakasvatuksen-tarve-nykysuomessa-ja-koululiikunnan-rooli-liikkumisen-edistamisen-kokonaisuudessa.pdf>.

LIITTEET

LIITE 1. Etsivän harrastustoiminnan esite

- Maksuttomia harrastuksia Kempeleen 1.-9. -luokkalaistille
- Ketolanperä, Linnakangas, Ylikylä, Kirkonkylä ja Santamäki
- Toimintaa järjestetään klo 8.00-18.00 välisenä aikana koulujen tiloissa tai niiden läheisyydessä.
- Ensimmäiset Actionit alkavat ma 28.8. ja niiden toiminta jatkuu aina koulujen päättymiseen keväällä. Harrastuksia järjestetään vain koulupäivinä.
- Action ryhmiä on tarjolla Kempeleessä yli 70

AKATEMIA ACTION
Lisätietoja ja ilmoittautuminen:
www.kempele.fi/akademia-action

AKATEMIA ACTION!

Akatemia Actionissa on etsivän harrastustoiminnan ryhmiä. Näihin ryhmiin etsitään oppilaita, joilla ei ole mitään harrastuksia omalla ajalla.

ETSIVÄN HARRASTUSTOIMINNAN RYHMÄT:

Löydä liikuntaharrastus Action 3.-6. lk (Mika Takalahti)
Ti klo 13.20-14.20 Pirlän liikuntasali
Ke klo 14.15-15.15 Zemppi Areena

Löydä luova Action 3.-6.lk
ma klo 14.30-15.30 Kirkonkylän B-talo, musiikkiluokka
ke klo 15.15-16.15 Kempele Akatemian sali

Nuoriso Action 7.-9. lk (Mika Takalahti)
Ti klo 14.30-15.30 Kempelehalli

AKATEMIA ACTION
Lisätietoja ja ilmoittautuminen:
www.kempele.fi/akademia-action

AKATEMIA ACTION!

Löydä liikuntaharrastus Action 3.-6. -luokkalaist:

- Matalan kynnyksen harrastusryhmä. Tähän ryhmään etsitään sellaisia oppilaita, joilla ei ole mitään liikuntaharrastusta vapaa-ajallaan. Ryhmään voi hakea ja valitsemme mukaan sopivan määrän oppilaita. Ryhmäläisten kanssa suunnittelemme yhdessä lukuvuoden harrastukset, joita Kempeleessä voi harrastaa. Ohjaajana toimii koordinaattori Mika Takalahti.

Löydä luova Action 3.-6. -luokkalaist:

- Löydä luova Actioniin etsitään koululaisia, joilla ei ole vielä mitään harrastuksia. Tämän ryhmän tavoitteena on tutustua erilaisiin luoviin harrastuksiin. Ryhmässä pääset kokeilemaan taiteen eri osa-alueita turvallisessa ja sallivassa ilmapiirissä esittävistä taiteista käsillä tekemiseen. Tule rohkeasti sellaisena kuin olet. Ohjaajana toimii Heidi Ranta.

Nuoriso Action 7.-9. -luokkalaist:

- Nuoriso Action pitää sisällään molempia ylempänä olevia, eli tämä harrastusryhmä voi harrastaa niin kulttuuria kuin liikuntaakin. Ryhmän kanssa mietitään yhdessä mitä harrastetaan lukuvuoden aikana. Ohjaajana toimii koordinaattori Mika Takalahti.

Lisätietoa ryhmistä
Akademia Action koordinaattori
Mika Takalahti

Ryhmiin ilmoittautuminen
Hellewissä
www.kuntapalvelut.fi/kempele